

VR 08 MRT 24

BRUSSELS PHILHARMONIC & FRANK BRALEY, PIANO —————

Uit de nieuwe wereld

dirigent **YOEL LEVI**

VR 08 MRT 24

**BRUSSELS
PHILHARMONIC
& FRANK BRALEY,
PIANO** —————

Uit de nieuwe wereld

dirigent **YOEL LEVI**

New York als muzikale caleidoscoop

In 1892 arriveerde de Tsjechische componist **Antonin Dvořák (1841-1904)** in Amerika met zijn vrouw en twee van zijn kinderen. Jeannette Meyer Thurber, oprichtster van het National Conservatory in New York, had hem overtuigd met een salaris van 15.000 dollar per jaar (zo'n 25 keer wat hij in zijn thuisstad Praag verdiende) om een nieuwe sound te verlenen aan de muziek in Amerika. Of zijn *Negende Symfonie* een authentieke verklanking is van het land van de hoop en beloftes, valt te betwijfelen. Maar vast staat dat het werk een grote hit werd in de Verenigde Staten en ver daarbuiten; Leonard Bernstein noemde het werk zelfs 'waarachtig multinationalaal in al zijn fundamenten.'

Het verenigen van verschillende stijlen en culturen is misschien wel hét kenmerk van de Amerikaanse muziek. Een van de componisten die hierin uitblonk is **George Gershwin (1898-1937)**. Als geen ander wist hij de hokjes tussen muziekgenres te slopen. In zijn eerste orkestwerk *Rhapsody in Blue* versmelten melodieën en ritmes uit de jazzwereld met klassieke vormelementen tot een opwindende compositie, die ook bij de beroemdheden uit de Europese klassieke muziekscene op veel bijval kon rekenen.

GEORGE GERSHWIN

(1898 - 1937)

Ouverture Strike Up the Band ⁽¹⁹²⁷⁾

Rhapsody in Blue voor
piano en orkest ⁽¹⁹²⁷⁾

Rhapsody in Blue

Gershwin groeide op aan de Lower East Side van Manhattan, een plek waar componisten van diverse origines naast elkaar werkten, ideeën uitwisselden en verschillende culturele uitingen uit heden en verleden met elkaar vermengden. Als jonge knaap oefende hij urenlang aan de piano en woonde hij zoveel mogelijk uitvoeringen bij van zijn favoriete componisten en pianisten. Terwijl zijn compositieleraar Charles Hambitzer hem vooral inwijdde in de muziek van Debussy, Ravel en Schönberg, duwde zijn latere leraar

Edward Kilenyi hem ook in de richting van de populaire muziek. Die zou hem meer publiekelijk succes opleveren. Dat kwam er in 1919 toen zanger Al Jolson het vrolijke nummer *Swanee* van de jonge songwriter opnam. Het werd meteen Gershwins grootste hit. Ook in de daaropvolgende jaren volgden klassiekers zoals *The Man I Love* en *I got Rhythm*, op teksten van zijn al even succesvolle broer Ira. De twee broers werkten wel vaker samen, aan de musical *Strike Up The Band* bijvoorbeeld. Hoewel de musical – een satire op Amerika's voorliefde voor

oorlog – weinig succes oogstte, wordt de ouverture vandaag nog vaak als opener van een concert gebracht.

Maar Gershwin nam geen genoegen met het succes van zijn Broadway-carrière. Zijn fascinatie voor de muziek van de Europese modernisten als Schönberg en Stravinski deed hem verlangen naar een synthese van beide werelden. In 1923 kreeg hij de kans om dat waar te maken toen jazzbandleider Paul Whiteman hem om een orkestwerk vroeg voor een concert in de New Yorkse Aeolian Concert Hall op 12 februari 1924. Whiteman kondigde het evenement aan als *'An Experiment in Modern Music'*, waarmee hij de vooruitgang van de populaire muziek wilde aantonen door nieuwe muziek te laten horen die geïnspireerd was door de jazz. De legende wil dat Gershwin dit aanbod vergat, tot hij in januari 1924 een aankondiging voor het concert in de krant zag. Hij begon als een gek

te componeren, om drie weken later zijn *'American Rhapsody'* af te werken. Op enkele details na, maar dat loste Gershwin op tijdens de première, al improviserend aan de piano.

Enkele jaren later schreef Gershwin in een brief hoe hij tot de compositie gekomen was: *"Het was in de trein, gewiegd door zijn staalharde ritmes, zijn ratel-ty-bang die zo vaak inspirerend is voor een componist... Daar hoorde ik plotseling – ik zag het zelfs op papier – de volledige opbouw van de rapsodie, van begin tot eind. Er kwamen geen nieuwe thema's bij me op, maar ik werkte verder aan het thematische materiaal dat ik al in gedachten had, en ik probeerde vorm te geven aan de compositie als geheel. Ik hoorde het als een soort muzikale caleidoscoop van Amerika; van onze gigantische smeltkroes, van onze kenmerkende nationale levendigheid, van onze blues, onze grootstedelijke waanzin."*

Volgens de gangbare praktijk in Broadway schreef Gershwin de compositie oorspronkelijk uit voor twee piano's. Daarop werkte Ferde Grofé, huisarrangeur van Paul Whiteman's jazzband, de orkestpartijen verder uit. Die jazzband zag er tijdens de première in 1924 heel anders uit dan de orkesten die *Rhapsody in Blue* vandaag uitvoeren: naast een veel kleinere bezetting waren onder andere een banjo en celesta in het allereerste arrangement te horen. Ook de beroemde openingsglissando op de klarinet had Gershwin aanvankelijk als toonladder genoteerd. Tijdens een van de vele repetities speelde de klarinettist het bij wijze van grap als een lange glissando. Die nestelde zich, samen met de rest van het werk, voor altijd in het collectieve geheugen.

ANTONIN DVOŘÁK

(1841-1904)

Symfonie nr. 9 op. 95 in e klein "From the New World" (1893)

- I. *Adagio – Allegro molto*
- II. *Largo*
- III. *Scherzo: molto vivace*
- IV. *Finale: allegro con fuoco*

Een nieuwe wereld

Toen Dvořák de uitnodiging van Thurber aanvaardde om mee te werken aan de uitbouw van een nationale Amerikaanse muziek, stond hij op het hoogtepunt van zijn carrière. De Amerikaanse klassieke muziek stond, in tegenstelling tot in Europa, echter nog in haar kinderschoenen. Thurber zag in Dvořák de geknipte man: hij beschikte over de nodige ervaring, genoot internationale bekendheid, en had belangstelling voor volksmuziek. De Negende Symfonie 'Uit de Nieuwe Wereld' was Dvořáks eerste

werk na zijn aanstelling. De première ervan op 16 december 1893 in Carnegie Hall in New York was meteen een groot succes. Velen hoorden in de melodieën de jarenlange immigratiegeschiedenis van het Amerikaanse continent.

Dvořák liet zich inderdaad inspireren door de negro spirituals van de Afrikaanse slaven en door muziek van de oorspronkelijke Indianenbevolking, zoals het literaire epos *The Song of Hiawatha* van Longfellow. Maar zoals hij zelf benadrukte: "Ik heb

voornamelijk de geest van de Afro-Amerikaanse en Indiase melodieën proberen weer te geven in mijn nieuwe symfonie. Ik heb geen van de melodieën effectief gebruikt.” Ook elementen uit de muziekgeschiedenis van de Europese immigranten zijn hoorbaar: op een subtiele manier verwerkte hij Boheemse, Duitse, Franse en Schotse volksmuziek in zijn symfonie en combineerde zo componenten uit zowel de ‘oude’ als de ‘nieuwe’ wereld. Helemaal Amerikaans klinkt de symfonie dus niet, eerder ‘multinationaal’ – zoals Leonard Bernstein het werk bestempelde.

Kort na zijn verblijf in New York – hij verbleef er slechts drie jaar – liet Dvořák zich in het beschouwende artikel ‘*Music in America*’ hoopvol uit over de toekomst van de Amerikaanse muziek: *“Ik moet volledig uiting geven aan mijn vaste overtuiging en mijn hoop, dat net zoals dit land op een eeuw tijd al zoveel anderen heeft overtroffen met*

fantastische uitvindingen en technische of economische prestaties, en zoals het een eervolle plek verworven heeft in de literatuur, het zich zo ook in de andere kunsten en vooral in de kunst van de muziek zal bewijzen.”

TOELICHTING: AURÉLIE WALSCHAERT

© Warner Capucon

FRANK BRALEY

Frank Braley volgt op een briljante wijze een ongewoon parcours voor artiesten van zijn kaliber. Hij staat er zelfs op dat hij eigenlijk nooit pianist wou worden. Een dilettant, kortweg, maar wel met het genie van een bevlogen amateur, die meer dan tachtig concerten per jaar speelt. Pas na lang twijfelen tussen wetenschap en muziek laat deze vlotte jongeman de universiteit voor wat ze is en vervoegt de rangen van de uitverkorenen aan het Conservatoire National Supérieur de Musique de Paris. Ondanks alle inspanningen om de laatste van de klas te zijn, komt deze knappe kop er overgediplomeerd buiten, en wordt onmiddellijk op de internationale scene gekatapulteerd met zijn Eerste Prijs in de Koningin Elisabethwedstrijd in 1991.

Hoewel Frank Braley vaak wordt uitgenodigd om te spelen met de grootste orkestformaties en graag vergeleken wordt met de groten in de pianowereld, is de roem hem niet naar het hoofd gestegen. Deze artiest, met zijn levendige intelligentie, snedige gevatheid en uitgesproken muzikale opvattingen, heeft niets verloren van zijn spontane en onbevangen houding tegenover de piano, gekenmerkt door humor en poëzie, ingetogenheid, gratie en onwrikbare oprechtheid. Want Frank Braley speelt voor het plezier, zowel van de grote emotie bij een recital als van de gedeelde vreugde in kamermuziek met vrienden, zoals Augustin Dumay, Paul Meyer, Eric Le Sage, Emmanuel Pahud en de broers Capuçon.

BRUSSELS PHILHARMONIC

Het orkest wordt opgericht in 1935 als studio-ensemble van het NIR, de openbare omroep van België en heet op dat moment het Groot Symfonie-Orkest van het NIR. In 1978 richt de BRT een eigen orkest op, het Filharmonisch Orkest van de BRT. In 1998 wordt het orkest losgelaten door de omroep en evolueert het naderhand tot het huidige Brussels Philharmonic (sinds 2008).

Vandaag is het een modern en flexibel symfonieorkest met als thuisbasis opnieuw Studio 4 van het oorspronkelijke en inmiddels gerenoveerde gebouw van het vroegere NIR, Flagey in Elsene. Het heeft er een eigen concertserie, gekoppeld aan een vaste concertcyclus in Bozar. Het repertoire bestaat voornamelijk uit het grote symfonische

repertoire. Ook speelt het orkest eigentijdse klassieke muziek en filmmuziek. Het exploreert diverse genres en werkt samen met andere kunstdisciplines. In die zin zijn er banden met o.m. het Koninklijk Ballet van Vlaanderen en het Internationaal Filmfestival van Vlaanderen-Gent.

Tijdens het seizoen 2020-2021 bood Brussels Philharmonic naar aanleiding van de coronamaatregelen de concerten in Brussel ook aan als livestream in samenwerking met MotorMusic en Evil Penguin TV. In maart 2021 bracht het orkest een eigen app uit, de BXLphil app.

BRUSSELSPHILHARMONIC.BE

YOEL LEVI

Yoel Levi staat bekend om zijn grote repertoirekennis, interpretaties en duizelingwekkende uitvoeringen. Levi was de muziekdirecteur van Brussels Philharmonic van 2001 tot 2007.

Vandaag de dag is hij artistiek adviseur van de Haifa Symphony, en eerder

was hij chef-dirigent van KBS Symphony Orchestra in Seoel, muziekdirecteur van Atlanta Symphony, chef-dirigent van Orchestre National d'Ile de France en vaste gast-dirigent van Israel Philharmonic.

© Erine Wyckmans

VOLGEND KLASSIEK CONCERT IN CCHA

DI 19 MRT 24 - 20 u - concertzaal

BRYGGEN BRUGES STRINGS & PIETER WISPELWEY, CELLO

De vier seizoenen (Max Richter) & Tavener

Sommigen zweren heilig bij de tijdloze genialiteit van Vivaldi's *De vier jaargetijden*, anderen bestempelen ze als 'grijsgedraaid'. De Britse componist Max Richter – bekend van zijn filmische en minimalistische muziek – voelde zich aangesproken om dit meesterwerk eens grondig aan te pakken. Maar liefst 75% van de originele partituur liet Richter weg. De andere 25% draaide hij door een soort minimalistische, gelaagde looping. Het resultaat is onder

de liefhebbers intussen al cult geworden. Jolente De Maeyer schittert als soliste en artistiek leider van haar strijkersensemble dat op een eenzame hoogte staat in het muzikale landschap. Het programma wordt geopend door de Nederlandse stercellist Pieter Wispelwey in *The Protecting Veil*, een werk waarmee John Tavener de kosmische kracht van de moeder Gods probeerde te vatten in een muzikale vertaling van de orthodoxe icoonkunst.

KLASSIEK IN CCHA

DI 19 MRT 24

20 u - concertzaal

BRYGGEN BRUGES STRINGS & PIETER WISPEL-WEY, CELLO *De vier seizoenen (Max Richter) & Tavener*

VR 22 MRT 24

20 u - Sint-Quintinuskathedraal

VLAAMS RADIOKOOR & IL GARDELLINO
Pietà

WOE 17 APR 24

20 u - Sint-Quintinuskathedraal

TRIO MEDIÆVAL & ARVE HENRIKSEN, TROMPET
Rímur

VR 03 MEI 24

20 u - concertzaal

ZEFIRO TORNA
Unity in diversity - Het Europese luitproject

ZA 11 MEI 24

20 u - Virga Jessebasiliek

ENSEMBLE POLYHARMONIQUE
Jesu meine Freude

VR 24 MEI 24

20 u - concertzaal

SYMFONIEORKEST VLAANDEREN & ANNELEEN LENAERTS, HARP & MARINA PICCININI, FLUIT
Mozart & Aho

MEER OP: [CCHA.BE/KLASSIEK](https://ccha.be/klassiek)